

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТУ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
Юрій ОСТАПЕЦЬ/
«29» серпня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
(ПОЗАКЛАСНІ ВИХОВНІ ЗАХОДИ)**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітня програма	Початкова освіта
Статус освітньої компоненти	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма практики «Педагогічна практика (Позакласні виховні заходи)» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 013 «Початкова освіта» освітньої програми «Початкова освіта».

Розробник: Попадич Олена Олександрівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 12 від «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ИИ /проф. Ірина КОЗУБОВСЬКА/
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «29» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

Олена Попадич /Олена ПОПАДИЧ/
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	2	3
Тривалість – 3 тижні	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	4	6
	Лекції:	
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: диференційований залік	Індивідуальна робота	
	90	90
Форма підсумкового контролю: усно	Самостійна робота:	
	45	45

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою «Педагогічної практики (позакласні виховні заходи)» є оволодіння студентами сучасними методами та формами професійної діяльності, формування умінь і навичок, необхідних для самостійного вирішення педагогічних завдань в умовах реального освітнього середовища, набуття студентами уявлень про характер, зміст, форми і методи виховної роботи в школі, про функціональні обов'язки учителів початкових класів як вихователів. Змістове наповнення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) в початковій школі зумовлено пріоритетними напрямками, визначеними в законах України «Про вищу освіту» (2014), «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» (2013–2021 рр.), Державного стандарту початкової загальної освіти (2018), Концепції «Нова українська школа» (2016).

У процесі педагогічної практики (позакласні виховні заходи) студентів за спеціальністю 013 Початкова освіта вирішуються такі завдання:

1. Вивчення специфіки організації виховної роботи з молодшими школярами в умовах різних типів шкіл.
2. Оволодіння практикантами вміннями вести позакласну виховну роботу в позаурочний час у класі, групі продовженого дня.
3. Засвоєння основних форм, методів і засобів позакласної виховної роботи з учнями початкових класів.
4. Накопичення уявлень про характер і зміст позакласної виховної діяльності та функціональних обов'язків учителів, класоводів, вихователів.
5. Оволодіння методами і прийомами вивчення вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів.
6. Формування у студентів професійної спрямованості, інтересу до педагогічної діяльності.

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», проходження практики сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно- комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та реалізувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-13. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна практики (позакласні виховні заходи)» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 18 Дидактика
- ОК 33 Педагогічна практика (ознайомча)
- ОК 35 Педагогічна практика (перші дні дитини в школі)

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Початкова освіта», проходження практики повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, батьками, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	ПРН 1
Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.	ПРН 2
Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.	ПРН 3
Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.	ПРН 6
Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	ПРН 8
Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.	ПРН 9
Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.	ПРН 10
Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.	ПРН 12
Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.	ПРН 13
Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів	ПРН 14

початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.	
Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм девіантної поведінки, дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.	ПРН 15
Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ПРН 16
Ефективно працювати в полікультурному освітньому середовищі.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після проходження практики «Педагогічна практики (позакласні виховні заходи)»:

Очікувані результати навчання з практики	Шифр ПРН
Знати ключові категорії теорії та методики виховання, їх сутність, основні форми, методи й засоби позакласної виховної роботи з учнями початкових класів	ПРН 8
Знати специфіку організації виховної роботи з молодшими школярами в умовах різних типів шкіл	ПРН 9
Уміти вести позакласну виховну роботу в позаурочний час у класі, групі продовженого дня	ПРН 10
Знати сутність, ознаки, функції та види колективу, систему перспективних ліній у розвитку колективу; права та обов'язки класного керівника (класовода, куратора), завдання, функції, форми роботи класного керівника	ПРН 12
Уміти аналізувати педагогічні явища та процеси, пояснювати їх сутність, аргументуючи власну точку зору з позиції науки; складати, розробляти, презентувати міні-проекти, конспекти різних форм з виховної роботи	ПРН 13
Уміти моделювати та аналізувати фрагменти виховних заходів, проектувати тематику виховних справ у школі	ПРН 14
Знати характер і зміст позакласної виховної діяльності та функціональні обов'язки учителів, класоводів, вихователів	ПРН 16
Знати методи та прийоми вивчення вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів	ПРН 17

5. БАЗИ ПРАКТИКИ

Бази «Педагогічної практики (позакласні виховні заходи)» визначаються довгостроковими або короткостроковими договорами між університетом і підприємствами всіх форм власності і є офіційною підставою для проходження практики здобувачів вищої освіти. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період самої практики або на термін до п'яти років з можливістю подальшої пролонгації на такий же строк.

Базами проходження практики можуть виступати загальноосвітні навчальні заклади I ст. різних типів.

Здобувачі мають можливість завчасно самостійно пропонувати місце проходження практики за умови підписання короткострокового договору між університетом та підприємством.

Закріплення здобувачів денної форми навчання за базами практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом ректора університету, а здобувачів заочної форми – розпорядженням декана факультету (директора інституту).

Факультет суспільних наук наразі має підписані довгострокові договори співпраці з наступними підприємствами, що можуть стати базами практики під час проходження практики:

1	Баранинський заклад освіти І ст. с. Баранинці, Ужгородський р-н, Закарпатська обл.
2	Великобerezнянська загальноосвітня санаторна школа інтернат І - ІІІ ступенів, смт. Великий Березний, Закарпатська обл.
3	Великолучківська ЗОШ 1-3 ст. С. Великі Лучки, Мукачевський р-н, Закарпатська обл.
4	Виноградівська ЗОШ І-ІІІ ст. № 4, м. Виноградів, Закарпатська обл.
5	Воловецький ЗЗСО І-ІІІ ступенів смт. Воловець, Закарпатська обл.
6	Гукливіський ЗЗСО І-ІІ ступенів, с. Гукливій, Воловецький район, Закарпатська обл.
7	Долинський ліцей № 7 Долинської районної ради Івано-Франківської області, м. Долина, Івано-Франківська обл.
8	Ірлявська початкова школа Середнянської селищної ради, с. Ірлява, Ужгородський р-н, Закарпатська обл.
9	Кам'яницький опорний заклад загальної освіти 1-3 ступенів, с. Кам'яниця, Ужгородський р-н, Закарпатська обл.
10	Колочавський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ст. № 2 с. Колочава, Міжгірський р-н, Закарпатська обл.
11	Копашнівська ЗОШ І-ІІІ ступенів, с. Копашново, Хустський р-н., Закарпатська обл.
12	Липчанська ЗОШ І-ІІІ ступенів, с. Липча, Хустський р-н, Закарпатська обл.
13	НВК «Престиж», м. Ужгород
14	Нижньоапшанський опорний заклад загальної середньої освіти 1-3 ступенів, с. Солотвино, Тячівського р-н, Закарпатської обл.
15	Новоселицька ЗОШ І-ІІІ ступенів, с. Новоселиця, Тячівський р-н., Закарпатська обл.
16	Порошківська ЗОШ І-ІІІ ступенів с. Порошково, Ужгородський р-н, Закарпатська обл.
17	Присліпський НВК, с. Присліп, Самбірський район, Львівська обл.
18	Ужгородська ЗОШ 1-3 ст. № 8, м. Ужгород
19	Ужгородська ЗОШ І- ІІІ ступенів № 6 ім. Василя Степановича Гренджа-Донського
20	Ужгородська спеціалізована ЗОШ І-ІІ ст. № 2, м. Ужгород
21	Ужгородська спеціалізована школа І-ІІІ ст. № 5 з поглибленим вивченням іноземних мов, м. Ужгород
22	УСЗОШ І ступеня №1 з поглибленим вивченням англійської мови
23	УСЗОШ І-ІІІ ст. № 20 – ліцей «Лідер», м.Ужгород

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ «ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (ПОЗАКЛАСНІ ВИХОВНІ ЗАХОДИ)»:

1. Проаналізуйте план виховної роботи школи.
2. Проаналізуйте виховні можливості змісту навчального матеріалу (програм, підручників, збірок текстів тощо).
3. Проаналізуйте спостереження позаурочної роботи вчителя.
4. Проаналізуйте календарні й тематичні позаурочні плани вчителя.
5. Проаналізуйте проведені позаурочні заняття.
6. Проаналізуйте проведені виховні заходи, у тому числі КТС (бесіди, екскурсія, вікторина, конкурс, гра-подорож тощо).
7. Проаналізуйте проведення індивідуальної роботи з учнями.
8. Представте виготовлені види наочності, в тому числі оригінальної (власних проєктів унаочнення тем позакласних заходів чи їх фрагментів).
9. Представте психолого-педагогічне вивчення колективу класу та складену характеристику на учнівський колектив.
10. Проаналізуйте участь у батьківських зборах з виступом на виховну тематику.
11. Проаналізуйте опитування дітей з метою визначення моральних уявлень, естетичних

уподобань, читацьких інтересів тощо.

12. Проаналізуйте організацію перерв із застосуванням різноманітних ігор (рухливих, сюжетно-рольових, дидактичних).

13. Проаналізуйте проведення етичної (естетичної, пізнавальної) бесіди та дайте оцінку її ефективності.

14. Проаналізуйте підготовку, проведення, аналіз КТС.

15. Проаналізуйте наступність у навчально-виховному процесі дитсадка і початкової школи.

16. Проаналізуйте навчальну діяльність і розвиваюче навчання.

17. Проаналізуйте єдність урочної і позаурочної роботи як запорука ефективності навчально-виховного процесу.

18. Проаналізуйте єдність індивідуальних і колективних форм роботи у навчанні молодших школярів.

19. Проаналізуйте роль міжпредметних зв'язків у навчанні молодших школярів.

20. Проаналізуйте народознавство у навчально-виховному процесі початкової школи.

7. ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ «ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ (ПОЗАКЛАСНІ ВИХОВНІ ЗАХОДИ)»

№ п/п	Вид та зміст роботи	Період виконання завдання (у годинах/тижнях)
Підготовчий етап		
1	Настановча конференція керівника практики (позакласні виховні заходи) від університету	2/1 тиждень
2	Складанням індивідуального календарного плану-графіка роботи практиканта	3/1 тиждень
Ознайомлювальний етап (ознайомлення з освітньою роботою школи)		
3	Ознайомлення зі школою, вчителями початкових класів, планами виховної роботи, досвідом роботи класоводів, вихователів	5/1 тиждень
4	Знайомство з організацією позакласної виховної роботи класу, групи продовженого дня, з планами виховної роботи	5/1 тиждень
5	Знайомство з функціональними обов'язками класоводів і вихователів груп продовженого дня	5/1 тиждень
6	Складання індивідуального плану проведення виховних заходів на семестр	5/1 тиждень
7	Ознайомлення з системою громадських доручень учнів, методикою їх періодичної зміни	5/1 тиждень
8	Форми звіту студента: 1. Записати дані про школу, підготувати список учнів класу, підготувати список учнів, які відвідують гуртки, розклад дзвінків, уроків в цьому класі. 2. Описати структуру школи, її історію, основні завдання на навчальний рік	
Основний етап		
Призначення і структура діяльності вчителя у освітньому процесі		
9	Ознайомлення з календарними планами вчителя – класовода	5/1 тиждень
10	Проведення індивідуальної роботи з учнями з метою виявлення їх інтересів, взаємовідносин	15/1 тиждень

11	Форми звіту студента 1. Аналіз класу, інтересів учнів, взаємовідносин в учнівському колективі. 2. Аналіз документації вчителя-класовода	
Освітня функція вчителя-класовода		
12	Відвідати виховні заходи і записати свої спостереження щодо реалізації поставленої мети виховного заходу, майстерності вчителя – класовода у проведенні виховного заходу та в організації навчального процесу	10/2 тиждень
13	Ознайомитися з документацією вчителя-класовода : конспектами уроків, планами виховної роботи, сценаріями виховних заходів	5/2 тиждень
14	Допомога вчителю-класоводу у підготовці дидактичного матеріалу до уроку та виховного заходу	5/2 тиждень
15	Вивчення вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів	10/2 тиждень
16	Форма звіту студента: зробити детальний запис відвіданого виховного заходу за схемою аналізу .	
Виховна функція вчителя-класовода		
17	Розробка конспектів виховних заходів	5/2 тиждень
18	Підготовка та проведення позакласної виховної роботи (масові, групові, індивідуальні) з молодшими школярами	25/2-3 тиждень
19	Співпрацювати з батьками	10/3 тиждень
20	Робота з дітьми з особливими потребами	10/3 тиждень
21	Форма звіту студента 1. Підготувати звіт виховного заходу. 2. Проналізувати проведення виховного заходу.	
Підсумковий етап		
22	Оформлення звіту про педагогічну практику	5/3 тиждень
23	Виконання індивідуального завдання	10/3 тиждень
24	Форма звіту студента 1.Оформити звітні документи практики. 2. Оформити виконане індивідуальне завдання. 3. Здати матеріали практики на кафедрі.	
25	Захист практики студентом на підсумковій конференції	
26	Загальна тривалість практики	145 год.

8. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Організація практичної підготовки студентів на кафедрі загальної педагогіки та педагогіки вищої школи враховує специфіку галузі початкової освіти, має наскрізний характер. Ефективність практики залежить від дотримання таких умов: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів до практики, її навчальний і виховний характер, комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів організації та проведення практики, забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення. У період практики студенти виступають у ролі помічників вчителів початкових класів як класоводів. Практика проводиться у досвідчених учителів початкової школи. Керують практикою викладачі кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. За цей вид практики студентам виставляється оцінка.

Організація педагогічної практики з позакласної виховної роботи

1. Кожен студент проходить практику у визначеному класі.
2. Студент працює під керівництвом учителя класу, керівника практики від університету та виконує їх вказівки.
3. Студент ознайомлюється з планами і системою виховної роботи школи, класу.
4. Студент складає індивідуальний план проведення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) (у відповідності з планом виховної роботи школи, класу) і виконує його.
5. Студент спостерігає, аналізує та проводить виховні заходи з молодшими школярами.
6. Студент складає конспекти залікових занять, затверджує їх у вчителя початкових класів, керівника практики та проводить їх.
7. Студент веде щоденник педагогічної практики, дає його на перевірку і підпис учителю, керівнику практики.
8. Студент вивчає досвід роботи вчителя початкових класів як класного керівника.

Обов'язки суб'єктів педагогічної практики

I. Керівник практики від університету:

- визначає школи для проведення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) студентів;
- організовує і проводить настановчу конференцію з педагогічної практики (позакласні виховні заходи);
- організовує зустріч і знайомить студентів з директором школи, його заступниками, вчителями початкових класів;
- закріплює студентів за класами разом з дирекцією школи;
- проводить інструктивно-методичні наради з класоводами, які працюють із студентами;
- допомагає студентам у підготовці та проведенні виховних заходів;
- здійснює контроль за веденням студентами звітної документації з педагогічної практики (позакласні виховні заходи) та перевіряє її після закінчення практики;
- оцінює навчально-виховну роботу студентів під час практики, їх ставлення до роботи, ведення і оформлення ними документації з педпрактики (позакласні виховні заходи).

II. Директор школи (заступник директора з навчально-виховної роботи у початкових класах):

- забезпечує умови для проведення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) в школі;
- знайомить студентів із школою, педагогічним колективом;
- розподіляє студентів по класах разом з керівником практики від університету;
- знайомить студентів з планом виховної роботи школи;
- вносить пропозиції щодо вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкових класів.

III. Вчитель початкових класів:

- знайомить студентів-практикантів з планом виховної роботи класу, учнями;
- проводить виховні заходи для студентів та організовує їх обговорення;
- разом з керівником практики від університету визначає теми виховних заходів, які повинні провести студенти;
- консультує студентів під час підготовки до позакласних виховних заходів;
- бере участь в обговоренні та оцінці виховних заходів.

IV. Студент-практикант:

- виконує правила внутрішнього розпорядку, адміністрації школи і керівників практики, дотримується правил техніки безпеки;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики (позакласні виховні заходи);
- проводити позакласні виховні заходи згідно індивідуального плану, бере участь в їх обговоренні та аналізі;
- веде щоденник педагогічної практики за встановленою формою, регулярно подає його на перевірку і підпис учителю, керівнику практики;
- є ввічливим, працьовитим, дисциплінованим і організованим;
- має належний зовнішній вигляд.

Вимоги до підготовки та проведення позакласних занять

Готуючись до заняття, практиканту слід враховувати:

1. Суспільну значимість заходу.
2. Актуальність теми.
3. Вікові особливості учнів.
4. Знання та інтереси учнів.
5. Ініціативу і самодіяльність школярів.

Проводячи заняття, практикант повинен забезпечити:

- досягнення мети виховного заходу;
- організацію колективу, забезпечення свідомої дисципліни;
- послідовне і емоційне розкриття теми заходу;
- активізацію учнів на занятті;
- ефективне використання наочності та технічних засобів навчання;
- закріплення знань та підсумок заняття;
- використання активних методів і прийомів роботи з учнями.

Алгоритм підготовки і проведення виховного заходу

1. Визначення мети і завдань

(Наприклад, мета – сформувати естетичну культуру учнів. Реалізації даної мети присвячена бесіда “Мистецтво в житті людини, де виконуються наступні завдання:

- виявлення естетичних смаків дітей та їх інтересів;
- формування знань про різні види мистецтва;
- розвиток емоційно-позитивного ставлення до творів мистецтва.

2. Вибір форми виховної роботи і назви заходу.

(Наприклад, свято “Прощання з букварем”, бесіда “Звідки до нас приходять книги”).

3. Створення позитивного психологічного настрою: цікава розповідь про майбутній захід, мрії про його результати, написання оголошення чи створення стінгазети до цього заходу тощо.

4. Попередня підготовка: підбір змісту матеріалу, визначення засобів, підбір наочності, запрошення гостей і учасників ззовні, розподіл ролей, доручень, виготовлення костюмів, атрибутики, оформлення класу (залу).

5. Проведення виховного заходу, що передбачає:

- початок (музичний, поточний, передмова, театралізований зачин) – для створення психологічного настрою;

- змістова частина (предметна діяльність вихованців і педагогів, спрямована на досягнення виховної мети);

- фінальна частина (прийняття рішення, звернення, ритуали завершення – пісня, нагородження переможців, подяка, музика) – створює визначений емоційний стан, який сприяє подальшій спільній діяльності; бажання продовжувати розпочату справу.

6. Педагогічний аналіз, який включає:

- ступінь досягнення мети і завдань;
- характеристика ефективності вибраних засобів, методик і прийомів;
- ступінь активності учасників і їх задоволення від участі у справі;
- логічність структури виховного заходу, її ефективність;
- характер педагогічної майстерності вихователя, манера поведінки, стосунки, взаємодія з учнями;
- місце проведення виховного заходу в системі виховної роботи в загальноосвітній школі.

9. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ, ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ ПРАКТИКИ

Загальні вимоги до оформлення звіту

Після завершення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) протягом 3 днів студент повинен здати на кафедру такі документи:

1. Щоденник практики (Додаток А).

2. Письмовий звіт про проведену роботу (Додаток Б).
3. Конспект-розробка проведеного залікового виховного заняття (заходу), завіреного учителем (у довільній формі. Можна скористатися Додатком В).
4. Педагогічний самоаналіз проведеного залікового виховного заняття (заходу), який включає: ступінь досягнення мети і завдань; характеристику ефективності вибраних засобів, методів і прийомів; ступінь активності учасників і їх задоволення від участі у справі; логічність структури виховного заходу, його ефективність; характер педагогічної майстерності вихователя, манера поведінки, стосунки, взаємодія з учнями; місце проведення виховного заходу в системі виховної роботи в загальноосвітній школі (у довільній формі).
5. Характеристика зі школи із запропонованою оцінкою за проходження практики, завірену дирекцією школи (у довільній формі).
6. Фото проведеної роботи на практиці, роздаткові матеріали тощо (у довільній формі).
7. Виконане індивідуальне завдання (у довільній формі).

Порядок допуску звіту до захисту практики

Керівний практики від кафедри перевіряє щоденник практики, звіт студента та інші документи протягом усього періоду проходження практики студентами. У випадку виявлення незначних недоліків, допомагає виправляти їх. Студент не допускається до захисту практики у випадку, якщо він не виконав вимоги педагогічної практики та/або не здав на кафедру протягом 3 днів після завершення педагогічної практики (позакласні виховні заходи) такі документи:

1. Щоденник практики (Додаток А).
2. Письмовий звіт про проведену роботу (Додаток Б).
3. Конспект-розробка проведеного залікового виховного заняття (заходу), завіреного учителем (у довільній формі. Можна скористатися Додатком В).
4. Педагогічний самоаналіз проведеного залікового виховного заняття (заходу), який включає: ступінь досягнення мети і завдань; характеристику ефективності вибраних засобів, методів і прийомів; ступінь активності учасників і їх задоволення від участі у справі; логічність структури виховного заходу, його ефективність; характер педагогічної майстерності вихователя, манера поведінки, стосунки, взаємодія з учнями; місце проведення виховного заходу в системі виховної роботи в загальноосвітній школі (у довільній формі).
5. Характеристику зі школи із запропонованою оцінкою за проходження практики, завірену дирекцією школи (у довільній формі).
6. Фото проведеної роботи на практиці, роздаткові матеріали тощо (у довільній формі).
7. Виконане індивідуальне завдання (у довільній формі).

10. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з педагогічної практики (позакласні виховні заходи) є усний диференційований залік.

Методи навчання: Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), самостійна робота студентів тощо.

Методи та форми дистанційного навчання: система Moodle; інтернетконференція Google Meet.

Технології навчання: інформаційно-комунікаційні, проєктні, інтерактивні.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні проміжні презентації-довіді про проходження педагогічної практики (позакласні виховні заходи).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний усний диференційований залік.

Диференційований залік з практики приймається у формі звітної конференції комісією викладачів кафедри.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно якої максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Особливості використання засобів діагностики та контролю за умов дистанційного навчання

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням корпоративної мережі Google Meet названі засоби, методи і форми визначаються за домовленістю зі студентським колективом і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відео-конференцій. Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять.

Планування диференційованого заліку здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до гугл-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Для визначення рівня оволодіння здобувачами навчальним матеріалом та оцінювання їх академічних досягнень викладачі користуються узагальненими критеріями оцінювання:

90-100 балів A	здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань
82-89 балів B	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми навчально-виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності
74-81 балів C	здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає суттєві неточності в стандартно-виробничих ситуаціях
64-73 балів D 60-63 балів E	здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання і уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях
35-59 балів FX	Здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно
0-34 балів F	здобувач не володіє навчально-практичним матеріалом

Розподіл балів за виконання програми практики та захист звітів:

№п/п	Вид роботи	Бали
1	Щоденник практики	20
2	Звіт про проведену роботу	20
3	Конспект-розробка проведеного залікового виховного заняття (заходу)	20
4	Педагогічний самоаналіз проведеного залікового виховного заняття (заходу)	10
5	Виконання індивідуального завдання	10
6	Захист практики на підсумковій конференції	20
7	Усього	100

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Попадич О. О. Методичні рекомендації провадження педагогічної практики (Позакласні виховні заходи) студентів спеціальності Початкова освіта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 38 с.
2. Жилінська О. Методичні аспекти впровадження асистенської практики у програмі підготовки магістрів. *Вища школа*. 2014. № 2-3. С. 42-45.
3. Каплінський В.В. 100 складних ситуацій на уроках та поза уроками: шукаємо рішення : навч. посіб. для майбут. вчителів. 6-е вид. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 80 с.
4. Педагогічна практика в початковій школі : посібник / за ред. О. Б. Будник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2016. 308 с.
5. Сметанський М.І. Навчально-виховна практика студентів педагогічного університету: Методичні рекомендації. – Вінниця, 2014. – 48 с.
6. Хомич Л. Сучасні види педагогічних практик. *Шлях освіти*. 2014. № 4. С. 4-8.
7. Попадич О. О. Організація управлінської діяльності як засіб педагогічно-правової підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. С. 71–79. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36908> (дата звернення: 15.06.2023).
8. Попадич О. О. Формування правових знань молодших школярів засобами масової інформації та науково-популярної літератури. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18, Т. 2. 2019. С. 73–76. URL: www.innovpedagogy.od.ua. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/31285> (дата звернення: 15.06.2023).
9. Попадич О. О. Підготовка вчителя до формування правових знань учнів початкових класів засобами інноваційно-творчої діяльності. *Освіта і наука*. 2020. Вип. 1 (28). 2020. С. 119–124. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/31297> (дата звернення: 15.06.2023).
10. Попадич О. О. Комплексне використання на уроці інтегрованого курсу «Я досліджую світ» методів навчання, спрямованих на формування в учнів правової компетентності. *Virtus : Scientific Journal*. 2021. №. 51. Р. 63–67. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36905> (дата звернення: 15.06.2023).
11. Попадич О. О. Підготовка вчителя до формування правових знань учнів початкових класів щодо безпечної поведінки в інтернеті. *An integradedet approach to science modernization: methods, models and multidisciplinary: proceedings of the I International scientific and practical conference (Viena, February 19,2021)*. Viena, 2021. С. 422-424. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/36901> (дата звернення: 15.06.2023).
12. Reshetnyak, V., Popadych, O., Korchakova, N., Shyshova, O., Shulzhenko, D., & Sichka, V. (2022). Innovations in Primary Education: Neuropsychological Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13(1), 173-187. URL: <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/275><https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45579> (дата звернення: 15.06.2023).

13. Nataliia Bakhmat, Olena Popadych, Larysa Derkach, Marianna Shvardak, Mykola Lukashchuk, Viktor Romanenko. Using Information Technologies to Train Today Teachers in the Educational Environment. Revista Românească pentru Educație Multidimensională 2022, Volume 14, Issue 2, pages: 479-499| URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/591> Submitted: August 27th, 2021 | Accepted for publication: February 14th, 2022 <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45580> (дата звернення: 15.06.2023).
14. Tetiana Zaporozhchenko, Olena Fonariuk, Snizhana Kliuieva, Nataliia Ashikhmina, Olha Kanibolotska Distance Education on the Basis of Innovative Technologies. Problems of the Primary School Teacher Training in Ukraine. Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 2022, Volume 14, Issue 2, pages: 102-117| <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/569>. Submitted: August 4th, 2021 | Accepted for publication: April 7th, 2022. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45581> (дата звернення: 15.06.2023).
15. Маценко Л. М. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 319 с. URL: http://dglb.nubip.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6197/1/Маценко_Теорія%20і%20методика%20виховання.pdf (дата звернення: 15.06.2023).
16. Ковальчук В. Теорія і практика виховання. Методичні рекомендації до семінарських занять /для студентів спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 50 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/36144/1/Ковальчук_Метод_матеріали%20з%20ТіПВих_2023.pdf (дата звернення: 15.06.2023).

Допоміжна література

1. Попадич О.О. Методика виховної роботи у початковій школі: Методичні матеріали для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності Початкова освіта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 52 с.
2. О. Попадич, І. Козубовська, Т. Атрощенко. Формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в полікультурному середовищі (методичні рекомендації). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 31 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39062> (дата звернення: 15.06.2023).
3. О. Попадич, І. Козубовська, Н. Сойма. Організація соціально-педагогічної роботи з дезадаптованими дітьми: зарубіжний досвід (методичні рекомендації). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 31 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39061> (дата звернення: 15.06.2023).
4. Попадич О. О. Особливості проходження педагогічної практики майбутніми вчителями початкової школи в умовах дистанційного навчання. Scientific and pedagogical internship «Traditional education and technological challenges in teaching pedagogical and psychological disciplines bn the EU countries» : Internship proceedings. May 16 – June 26, 2022. Wloclawek, 2022. P. 47-51.
5. Козубовська І.В., Попадич О.О. Соціально-правовий захист дітей, позбавлених батьківського піклування : зарубіжний досвід. Методичні рекомендації для студентів дошкільної і початкової освіти. Навчально-методичне видання. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», вид-во «Говерла», 2021. 27 с.
6. Попадич О.О. Методика виховної роботи у початковій школі: Методичні матеріали для студентів денної і заочної форм навчання спеціальності Початкова освіта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 52 с.
7. О. Попадич, І. Козубовська, Т. Атрощенко. Формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи в полікультурному середовищі (методичні рекомендації). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 31 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39062> (дата звернення: 15.06.2023).
8. О. Попадич, І. Козубовська, Н. Сойма. Організація соціально-педагогічної роботи з дезадаптованими дітьми: зарубіжний досвід (методичні рекомендації). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2022. 31 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39061> (дата звернення: 15.06.2023).
9. Попадич О. О. Особливості проходження педагогічної практики майбутніми вчителями початкової школи в умовах дистанційного навчання. Scientific and pedagogical internship

«Traditional education and technological challenges in teaching pedagogical and psychological disciplines in the EU countries»: Internship proceedings. May 16 – June 26, 2022. Wloclawek, 2022. P. 47-51.

10. Національна доктрина розвитку освіти : Указ Президента України від 14.04.2002 р. № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення: 27.06.2023 р.). (дата звернення: 15.06.2023).

11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 27.06.2023 р.).

12. Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: https://vnm.edu.ua/downloads/other/konc_rov_dystan_osv.pdf (дата звернення: 27.06.2023 р.).

13. Положення про дистанційне навчання (зі змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства освіти і науки № 466 від 25.04.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 27.06.2023 р.).

14. Концепції Державної цільової програми впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1722-2010-p#Text> (дата звернення: 27.06.2023 р.).

15. Закон України «Про освіту» / Верховна Рада України // Офіційний вісник України. 2017. № 78. С. 7. Стаття 2392, код акта 87438/2017.

16. Національна доктрина розвитку освіти. *Офіційний вісник України*. 2002. № 16.

17. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf (дата звернення: 15.06.2023).

18. Концепція нової української школи: розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р (від 14 грудня 2016 р.). URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/21/108>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/password-login;jsessionid=07D02C747F9258A875207EC98113F199#null> (дата звернення: 14.06.2023).

2. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>. (дата звернення: 15.06.2023).

3. Наказ Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах від 29.07.2019 URL: <http://osvita.ua/legislation/other/5397/>, (дата звернення: 15.06.2023).

4. Наукова бібліотека ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>. (дата звернення: 14.06.2023).

5. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 15.06.2023).

6. Про основні орієнтири виховання учнів 1–11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/. (дата звернення: 15.06.2023).

7. Про Національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-98601-04> (дата звернення: 15.06.2023).

8. Педагогіка. URL: <https://pedagogika.at.ua> (дата звернення: 15.06.2023).

9. Сайт електронного навчання ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/> (дата звернення: 15.06.2023).

10. Словник-хрестоматія педагогічних понять. Загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика, школознавство. URL: <https://ukreferat.com/chapters/pedagogika/slovník-hrestomatiya-pedagogichnih-ponyat-zagalni-osnovi-pedagogiki-teoriya-vihovannya-didaktika-shkoloznavstvo.html> (дата звернення: 15.06.2023).

11. Українська педагогіка. URL: <http://ukped.com> (дата звернення: 15.06.2023).

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Орієнтовний ЩОДЕННИК
проходження педагогічної практики

бакалавра __ курсу _____ форми навчання
спеціальності: 013 «Початкова освіта»

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Період проходження практики з _____ 202 р. – _____ 202 р.

Місце проходження практики

Керівник практики від кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

М.П.

Рекомендації щодо заповнення Щоденника практики

Щоденник практики студента – важливий документ, який відображає зміст і результати роботи, проведеної ним під час педагогічної практики (позакласні виховні заходи). Щоденник привчає студента до планування, чіткої організації та аналізу своєї роботи. Він повинен містити:

- зміст практики (перелік основних завдань) та орієнтовний план розподілу навантаження студента;

- об'єктивні дані про школу, де проходить практика (з інформації директора, завуча чи безпосереднього ознайомлення зі школою);

- список учнів;

- розклад дзвінків; розклад уроків;

- аналіз навчальних програм, підручників, посібників, календарних і тематичних позаурочних планів;

- план виховної роботи вчителя на поточний період;

- спостереження за позаурочною роботою;

- індивідуальний план роботи студента-практиканта на період практики; поточне планування роботи на тиждень і на наступний день практики;

- аналіз підготовки та проведення позаурочних занять, виховних заходів;

- звіт про педагогічну практику (висновки за результатами кожного виду практики).

Щоденник свідчить про глибину педагогічного аналізу, правильність висновків студента про спостережувані факти, педагогічні явища і процеси. Також він відображає підготовку студента до навчально-виховної роботи, рівень його загальної і педагогічної культури, ставлення до практики.

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Реєстраційний № _____

Дата _____

Виконав(ла):

студент(ка) __ курсу

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ форми навчання

Залікова книжка № _____

З В І Т

**про проходження педагогічної практики
(позакласні виховні заходи)**

у _____

(база проходження практики)

Спеціальність: 013 «Початкова освіта»

Рекомендована до захисту з оцінкою:

« _____ » _____

Підпис наукового керівника

« _____ » _____ 202__ р.

Керівник практики від УжНУ:
проф. Попадич О.О.

Робота захищена « _____ » _____ 20__ р. з оцінкою « _____ »

Підписи членів комісії _____

_____
_____

Звіт студента-практиканта (орієнтовна схема)

1. Оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази школи, класу. Узагальнення змісту навчально-виховної роботи вчителя того класу, де працював студент-практикант.
2. Опис проходження практики. Інформація про виконану роботу (спостереження та аналіз позаурочної роботи вчителя; проведення позаурочних занять, виховних заходів, КТС; індивідуальна робота з учнями; науково-дослідна робота тощо).
3. Виконання індивідуального завдання педагогічної практики. Які відхилення мали місце, чому, що зроблено понад план, особливості практики. Робота, проведена на допомогу вчителю, вихователю.
4. Основні навчально-виховні завдання, які вирішувались у період практики. Форми, які були включені в систему навчально-виховної роботи з даним колективом класу для їх розв'язання.
5. Реалізація на практиці індивідуального підходу до школярів.
6. Виявлення ефективності навчально-виховної роботи.
7. Уміти і навички навчально-виховної роботи, набуті у процесі практики.
8. Аналіз методичної роботи, проведеної студентом-практикантом у класі. Вивчення та використання передового досвіду вчителів та вихователів (наведення конкретних прикладів).
9. Проведення роботи з батьками, зокрема, по пропаганді педагогічних знань, по розв'язанню проблем сімейного виховання (теми виступів).
10. Суспільно корисна праця, проведена в класі.
11. Науково-дослідна робота.
12. Аналіз навчально-виховного процесу в класі та власних педагогічних зусиль (з точки зору студента). Загальні висновки про практику, її значення у професійному становленні педагога. Пропозиції по вдосконаленню змісту і організації практики.

Програма знайомства з навчальним закладом

1. Тип навчального закладу: загальноосвітня школа, гімназія, ліцей.
2. Матеріальна база:
  - будинок: типовий, індивідуальний проект, пристосоване приміщення;
  - пришкольна ділянка: дитячий майданчик, географічний майданчик, спортивно-фізкультурний блок, дослідна ділянка, квітники, загальне озеленення;
  - шкільні кабінети;
  - спальні, місця для відпочинку та ігрові кімнати;
  - лінгафонні, дисплейні класи і кабінети інформатики;
  - спортивний комплекс: зала, спортивні снаряди, тренажери, басейн, душ, роздягальні;
  - кіно-та актові зали; зала ритміки і хореографії;
  - бібліотека і читальна зала;
  - майстерні для трудового навчання і творчої діяльності;
  - медичні кабінети;
  - їдальня;
  - оформлення й озеленення школи і класів.
3. Педагогічний колектив: кількісний і віковий склад, стаж, освіта.
4. Навчальні плани і програми: які, скільки років за ними працює навчальний заклад, їх оцінка.
5. Основні напрями навчально-виховної роботи школи.
6. Традиції школи та їх оцінка.
7. Новації у діяльності колективу.
8. Відвідування уроку вчителя-професіонала.
9. Аналіз результатів, висновки.

СИСТЕМА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ-КЛАСОВОДА

Зміст роботи вчителя-класовода:

- Вивчення учнів.
- Об'єднання учнів у колектив.
- Співпраця із дитячими та молодіжними організаціями.
- Робота з батьками, громадськістю.
- Співпраця із культурно-освітніми та позашкільними установами.
- Співпраця із шкільним психологом.
- Організація виховної діяльності (пізнавальної, трудової, художньо-естетичної, суспільно-гуманістичної, фізкультурно-оздоровчої, організаторської, ціннісно-орієнтованої).
- Індивідуальна робота з учнями.

Зміст виховної роботи вчителя-класовода:

- Виховання у молодших школярів високої моралі, формування українського менталітету на основі відродження національних традицій.
- Створення необхідних умов для фізичного розвитку учнів, збереження та зміцнення їхнього здоров'я.
- Духовно-моральне виховання.
- Розвиток розумових і фізичних здібностей, формування високої пізнавальної культури, організація змістовного дозвілля учнів.
- Підготовка школярів до господарсько-трудової діяльності.
- Створення умов для вільного вибору учнями світоглядних позицій.
- Врахування інтересів дітей.
- Організація роботи з батьками.

Основні функції вчителя-класовода:

Організаторські:

- планування і координація всієї виховної роботи з класом;
- надання допомоги учнівській організації класу;
- встановлення зв'язків із учнівським та педагогічним колективами, батьками, громадськістю;
- забезпечення єдності педагогічних вимог до учнів;
- ведення документації у класі;
- сприяння розвитку самоврядування.

Аналітико-узагальнюючі:

- сприяння всебічному розвитку учнів на основі вивчення і врахування їхніх індивідуально-психологічних особливостей.

Координаційно-інформаційні:

- забезпечення узгодженості роботи учнівського, вчительського, батьківського колективів.

Психологічні:

- встановлення довірливих стосунків із учнями.

Стимулюючо-гальмівні:

- активізація чи гальмування учнівської діяльності залежно від її спрямованості.

Показники успішної діяльності вчителя-класовода:

- високий рівень ефективності виховної роботи з класним колективом;
- високий рівень розвитку творчої індивідуальності класного керівника, наявності у нього авторської педагогічної технології;
- стиль взаємовідносин;
- включеність класного керівника в життя класу;

- високий рівень володіння Умітими та навичками класного керівника (Уміти поставити мету, спланувати роботу, здійснити її, оцінити, проаналізувати, зробити висновки)
- активні співпраця та співтворчість із класним колективом;
- контакт із батьками та залучення їх до співпраці;
- володіння вміннями зацікавити вихованців своїми захопленнями, організувати дозвілля;
- взаємний інтерес класовода та учнів один до одного, повага учнів до вчителя.

Золоті правила вчителя-класовода

1. Учитель має бути особистістю, привабливою для дітей.
2. Учитель повинен викликати любов і повагу дітей до себе, якщо він сам любить, поважає кожну дитину та піклується про неї, у стосунках із нею чесний та відвертий.
3. Учитель має бути відвертим у стосунках з усіма учнями.
4. Учитель має бути веселим, жартівливим.
5. Учитель повинен раціонально використовувати свій час.
6. Учитель має бути доброзичливим.
7. Учитель має постійно вдосконалюватися, розширювати свій кругозір.
8. Гасло вчителя: «Пізнай самого себе і допоможи в цьому своїм учням».
9. Учитель повинен реалізувати індивідуальний підхід до дитини, вміти її вислухати.
10. Учитель-класовод має створити учнівський колектив, у якому панують доброзичливі стосунки.
11. Педагог повинен приймати тільки обдумані рішення.
12. Учителеві слід любити й захищати дитину, поважати її почуття.
13. Учителеві необхідно виховувати в дітей самодисципліну.

Скарбничка учителя

Закони вчителя

- любити та розуміти дитину;
- перейматися оптимізмом до дитини;
- сповідувати принципи олюднення, поваги до особистості дитини, терпіння у ставленні до дитини.

Заповіді вчителя

- вірити в досконалість дитини;
- вірити в себе, у свої педагогічні здібності;
- вірити в силу гуманного підходу до дитини.

Особистісні якості вчителя

- громадянська відповідальність, соціальна активність;
- національна самосвідомість, патріотизм, толерантність;
- відповідальність і працелюбність;
- самостійність і діловитість;
- справжня інтелігентність;
- правдивість, порядність, гідність, самовідданість;
- гуманність, доброта, любов до дітей;
- чесність, відвертість, щирість стосунків;
- наявність педагогічного такту;
- здатність до емпатії, розуміти учнів, співпереживання їм;
- дисциплінованість і вимогливість;
- емоційна стійкість, витримка й самовладання;
- соціальний оптимізм, впевненість у собі, життєрадісність;
- справедливість і об'єктивність;
- професійно-педагогічна спрямованість;

- любов до предмета викладання, висока інтелектуально-пізнавальна зацікавленість і допитливість; прагнення до самоосвіти, розвитку;
- інноваційний стиль науково-педагогічного мислення.

Правила для вчителя

- цікавитись життям дитини, її радіщами, невдачами, переживаннями; при необхідності допомагати, співчувати;
- спілкуватися з дитиною як з дорослим, від якого чекають взаємної довіри, поваги, розуміти;
- встановлювати з кожною дитиною особисті, довірливі взаємини;
- спілкуватися з дітьми спокійним голосом;
- свою роздратованість поведінкою дитини виражати тонким натяком на те, що Ви від неї такого не чекали, що у Вас про неї краща думка;
- заохочувати творчу діяльність дитини;
- вибачатися перед дитиною, якщо Ви з будь-якої причини не можете відразу відповісти на пізнавальне запитання, з яким вона до Вас звернулася, пояснити причину відверто, сказати, що дасте відповідь через кілька днів, і не забути виконати обіцянку;
- заохочувати батьків до шкільного життя їхніх дітей;
- робити урок акумулятором життя дітей, цінувати, любити та приймати кожен урок;
- знайомити дітей з планом та завданнями уроку, приймати до уваги побажання дітей щодо його змісту, запрошувати дітей бути співучасниками своїх педагогічних пошуків;
- вчити дітей етично висловлювати та доводити свої думки, вести дискусію;
- пропонувати дітям на уроках альтернативні матеріали, задачі та завдання;
- помічати та радіти, коли дитина досягає успіху;
- проявляти своє оптимістичне ставлення до можливостей дитини, особливо коли її спіткала невдача;
- у своїх оціночних судженнях щодо дитини більше спиратися на позитивне, досягнуте; помилки та невдачі розглядати на фоні досягнутого;
- слідкувати за чистотою своєї мови.

Програма вивчення виховної діяльності вчителя-класовода

Уміння вчителя-класовода:

1. Аналізувати виховні впливи школи, сім'ї, соціального середовища.
2. Враховувати рівень вихованості учнів при визначенні мети та завдань виховання в класі.
3. Свідомо відбирати форми та методи роботи у відповідності з конкретизованими цілями і завданнями.
4. Розробляти конкретну програму діяльності як логічної ланки виховної роботи в класі.
5. Передбачати результати своєї подальшої роботи, встановлювати відповідність реальних результатів поставленим завданням.
6. При плануванні виховної роботи проектувати конкретні завдання.
7. Включати учнів у таку систему діяльності та відносин, яка збагатить їхній позитивний соціальний досвід, розвивати найкращі якості особистості.
8. Враховувати реальні можливості кожного, звертати увагу на найближчі завдання у розвитку колективу класу та особистості.
9. Враховувати свої можливості як класовода. Забезпечувати найбільш доцільні в даних конкретних умовах методи виховання. Застосовувати інноваційні прийоми виховання.
10. Забезпечувати соціальний захист учнів.
11. Здійснювати постійний аналіз своєї діяльності, вихованості учнів, розвитку класу.

Схема аналізу виховної роботи вчителя-класовода

1. Стисла характеристика колективу та окремих учнів:
  - загальні відомості про учнів та їхні сім'ї;
  - суспільна та пізнавальна активність;
  - відповідальність за загальну справу;
  - самодисципліна;
  - Уміти переборювати труднощі;
  - культура поведінки в школі та поза нею;
  - працьовитість;
  - повага до законів, символів держави.
2. Визначення виховних завдань, які поставлені в минулому році (аналіз причин невиконання тих чи інших з них).
3. Аналіз змісту виховання (які звички, знання, вміння, навички формувалися в учнів).
4. Аналіз використовуваних методів (власного прикладу, переконання, вимоги, стимулювання, доручення, бесіди, пояснення, ігри, змагання).
5. Аналіз використовуваних форм виховної роботи (бесід, зборів, екскурсій, свят, колективних творчих справ).
6. Аналіз умов виховання:
  - санітарно-побутових;
  - гігієнічних;
  - естетичних;
  - природних;
  - соціально-культурних.
7. Аналіз засобів виховання:
  - дитячого колективу (рівень згуртованості; сформованість громадської думки; традиції; наявність лідерів, неформальних груп спілкування);
  - системи суспільних відносин у школі;
  - особистості вчителя;
  - системи учнівського самоврядування (визначення його ефективності).
8. Аналіз результативності індивідуальної виховної роботи:
  - з учнями, схильними до девіантної поведінки;
  - з обдарованими дітьми.
9. Аналіз роботи з батьками:
  - взаємодії;
  - проведення батьківських зборів, їхня результативність.
10. Аналіз результатів виховної роботи:
  - визначення реального рівня вихованості;
  - визначення ступеня відповідності реальних результатів і поставлених цілей;
  - характеристика динаміки змін рівня вихованості за роками навчання.
11. Додатки: карта здоров'я учнів класу, карта вихованості.

Основні вимоги до проведення виховного заходу

1. Чітка назва заходу та розуміти педагогом його мети.
2. Планування основних етапів заходу та визначення завдань кожного з них.
3. Організація підготовки заходу у відповідності до поставленої мети.
4. Визначення оптимального змісту заходу.
5. Вибір найбільш раціональних методів і прийомів виховного впливу на учнів на кожному етапі заходу.
6. Чіткість виховного заходу, оптимальний його темп.
7. Різноманітність і творчий характер діяльності учнів.
8. Взаємозв'язок заходу з іншими формами позакласної роботи з учнями.

Структура виховного заходу

Зміст:

- готовність учнів;
- використання наочності;
- чіткість, організованість;
- оформлення приміщення;
- раціональне використання часу.
- логічність;
- актуальність теми;
- глибина висновків;
- зв'язок із життям учнів.

Методика:

- можливість відвертого обміну думками;
- характер діалогу, стимулювання учнів до дискусії;
- врахування вікових особливостей учнів.

Психологічна обстановка:

- поведінка учнів, їх активність, зацікавленість;
- педагогічний такт.

Результати:

- вирішення конкретних завдань.

Загальні висновки.**Рекомендації.****Самоаналіз діяльності вчителя під час підготовки та проведення виховного заходу**

1. Оцінювання педагогічного обґрунтування виховного заходу, доцільність його проведення та обраної форми.
2. Визначення місця виховного заходу в системі навчально-виховної роботи класу, його зв'язку із навчальною та виховною діяльністю.
3. Оцінювання ступеня досягнення мети заходу.
4. Характеристика учасників заходу, охоплення їх активною діяльністю під час складання плану, підготовки та проведення заходу.
5. Оцінювання результативності виховного заходу, його пізнавальної та виховної цінності.
6. Оцінювання психологічного стану учнів під час підготовки й проведення заходу.
7. Визначення позитивних сторін та недоліків у проведенні заходу.
8. Висновки.

Орієнтовний зразок схеми аналізу етичної бесіди

1. Тема, мета і завдання проведеної бесіди.
2. Актуальність теми бесіди для конкретного колективу.
3. Опора на моральний досвід дітей.
4. Переконливість, конкретність доказів та аргументів.
5. Логічність і послідовність при поясненні моральних категорій.
6. Відповідність бесіди віковим особливостям дітей і рівню їхнього розвитку (обрана тема, наведені приклади, рівень аналізу моральних понять, кількість використовуваних джерел, структура бесіди, мова ведучого).
7. Емоційна насиченість бесіди (виразність формулювання теми, образність і жвавість мови ведучого, новизна й виразність наведених прикладів).
8. Міра участі дітей у підготовці бесіди.
9. Міра активності школярів під час бесіди. Контакт ведучого з класом, стиль його взаємостосунків, прийоми активізації дітей.
10. Уміти вчителя ставити запитання та вміння учнів відповідати на них, підводити дітей до правильних висновків.

11. Висновки. Чи досягнуто мети бесіди, у чому полягають позитивні результати й недоліки.

Схема аналізу КТС (колективної творчої справи)

I. Підготовчий етап.

Висвітлення результатів попередньої соціометрії та аналіз на їх основі стану колективних взаємовідносин у дитячій групі.

Опис підготовчої роботи:

- колективний вибір теми і форми творчої справи;
- колективне планування;
- утворення мікрогруп і ради справи;
- розподіл доручень;
- визначення студентом власної ролі у КТС;
- уточнення, конкретизація плану та безпосередня організація його виконання.

II. Проведення КТС

Висвітлення ходу колективної творчої справи (для свята – сценарій із зазначенням усіх його складових – ігор, конкурсів, змагань та ін.; для гри-подорожі – опис дитячої діяльності на кожній станції-зупинці). Обов'язкове висвітлення роботи мікрогруп та колективних форм творчої діяльності учнів.

III. Підсумковий етап.

Висвітлення результатів КТС. Опис обговорення з учнями ходу справи. Оцінка діяльності окремих мікрогруп та окремих учнів. Позитив і негатив у підготовчій роботі та на етапі проведення КТС. Оцінка ролі вчителя, батьків, запрошених осіб. Оцінка власної діяльності на всіх етапах підготовки і проведення КТС. Особисті недоліки. Проведення підсумкової соціометрії. Порівняльний аналіз попередньої і підсумкової соціометрії. Висвітлення зрушень стану колективних взаємовідносин у дитячій групі (на конкретних прикладах). Загальна оцінка ролі КТС у поліпшенні психологічного мікроклімату в класі.

ВИВЧЕННЯ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Загальні вимоги до написання психолого-педагогічної характеристики учнівського колективу

I. Методика вивчення особистості учнівського колективу.

1. Вибір учнівського колективу з метою його вивчення необхідно завершити протягом першого тижня педагогічної практики.
2. Вибір учнівського колективу слід погодити з учителем.
3. Вивчення учнівського колективу повинно здійснюватись одночасно з організацією цілеспрямованої виховної роботи студента у даному класі.
4. Учні не повинні знати, що виступають у ролі об'єкта спеціального вивчення. Воно повинно проводитись непомітно, ненав'язливо, тактовно, в атмосфері доброзичливості і поваги до особистості, колективу.
5. Вивчення учнівського колективу необхідно здійснювати цілеспрямовано – за програмою, систематично, різними методами і в різних ситуаціях.
6. Основними методами дослідження є:
  - спостереження (у різних ситуаціях);
  - аналіз продуктів діяльності (письмових робіт, малюнків, виробів тощо);
  - аналіз документації (особових справ, класного журналу, щоденників тощо),

- опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування) учнів, учителів, батьків;
- соціометрія, референтометрія;
- тестування;
- педагогічний експеримент.

7. Дані вивчення учнівського колективу необхідно регулярно записувати у педагогічний щоденник за системою, визначеною програмою (схемою). Вони здаються з написаною психолого-педагогічною характеристикою.

II. Вимоги до змісту характеристики.

1. Характеристика повинна бути написана на основі власного фактичного матеріалу як результату самостійного дослідження.
2. У характеристиці мають бути представлені власні експериментальні дані, одержані за допомогою сучасних методів дослідження (анкетування, соціометрія, педагогічний експеримент тощо).
3. У характеристиці студент-практикант повинен продемонструвати Уміти самостійно аналізувати та оцінювати педагогічні факти і явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аргументувати думки і твердження, робити висновки.
4. Психолого-педагогічна характеристика – це фактично творча наукова робота, тому вона передбачає відповідний науковий стиль і вільне оперування психолого-педагогічною термінологією.
5. Вивчення учнівського колективу не самоціль, а засіб правильного і ефективного впливу на школярів, тому останній розділ характеристики є найважливішим і найскладнішим. Педагогічні висновки, поради, рекомендації повинні бути конкретними, обґрунтованими і логічно впливати з усіх попередніх розділів характеристики.

III. Вимоги до оформлення характеристики.

1. Титульна сторінка оформляється так: Психолого-педагогічна характеристика... класу ЗОШ № ... м. Ужгорода (або області), складена студенткою-практиканткою .... курсу факультету суспільних наук спеціальності «Початкова освіта» (прізвище, ім'я, по батькові – в орудному відмінку).
2. Сторінки характеристики повинні бути пронумеровані і мати поля.
3. Розділи характеристики повинні бути сформульовані відповідно програми (схеми).
4. Характеристика повинна бути написана грамотно у мовно-літературному відношенні.
5. Орієнтовний обсяг характеристики – 2 листки.

Запитання для вивчення класного учнівського колективу

1. Віковий склад
унів _____
2. Працездатність та успішність учнів _____
3. Чи є мікрогрупи в колективі за інтересами або негативного характеру? _____
4. Як учні ставляться один до одного? _____
5. Як учні ставляться до класних справ? _____
6. Чи люблять учні разом проводити час у школі й поза нею? _____
7. Чи дружать хлопці з дівчатами? _____
8. Чи немає в класі кругової поруки? Якщо є, то в чому вона виявляється? _____
9. Чи переживають учні успіхи і невдачі свого класу; чи вболівають за свій колектив? _____
10. Чи вміють самі організуватися для виконання колективних справ? Чи вміють вони розподіляти між собою роботу і раціонально її виконувати? _____
11. Чи вміють терпляче й уважно вислуховувати один одного? _____
12. Чи виконують розпорядження уповноважених осіб? _____
13. Наявність критики і самокритики в класі _____
14. Що єднає учнів: спільне місце проживання, місце за партою, інтереси, спільна праця? _____
15. Де дружать учні: тільки в школі чи поза школою? _____

-
16. Чи уважні до своїх товаришів? Чи прагнуть допомогти їм? У чому ця допомога виявляється? _____
17. Чи проявляють учні вимогливість до своїх друзів? Чи вміють її проявляти? _____
18. Як клас ставиться до дезорганізаторів, відмінників, активу, невстигаючих? _____
-
19. Чи правильно ставляться учні до однокласників з фізичними вадами? _____
20. Чи має актив класу авторитет? _____
21. Чи вносяться в класі пропозиції щодо поліпшення життя класу? _____
-
22. Чи виконує клас загальношкільні доручення? _____
-
23. Загальний морально-психологічний стан колективу _____
-

Орієнтовні програми (схеми) вивчення учнівського колективу та складання психолого-педагогічної характеристики

Варіант 1

I. Загальні відомості про школу, до складу якої входить даний клас. Де розташована школа, санітарно-гігієнічні умови. Як впливає школа на життя села, району, міста.

II. Загальні відомості про класний колектив та історія його формування:

- кількість учнів, склад класу за віком і статтю, кількість другорічників;
- коли сформувався колектив, чи було злиття з іншими колективами, зміна класних керівників;
- вплив соціального оточення, батьків (загальна характеристика умов сімейного виховання, ставлення до школи), громадськості, шефів, спонсорів на формування учнівського колективу.

III. Керівництво та організація класного колективу.

1. Організуюче ядро класу, його актив. Староста і його робота. Аналіз престижу і соціальних ролей. Характеристика активістів (ініціатива, самостійність і наполегливість, вимогливість до себе та інших, авторитет серед товаришів і на чому він заснований, організаторські здібності, турбота про окремих товаришів, ставлення до громадської думки). Аналіз конкретних фактів поведінки і впливу їх на колектив.

2. Наявність у колективі неофіційних “вожаків”, характер їх впливу на клас, причини цього впливу, ставлення до “вожаків” активу класу і наявність “ізольованих”, причини ізоляції та можливі шляхи зміни ставлення до них товаришів.

3. Характеристика членів колективу, які користуються симпатіями.

4. Взаємовідносини в середині колективу, якісна і кількісна характеристика міжособистісних стосунків, наявність громадсько значимих цілей, рівень згуртованості членів колективу, наявність чи відсутність мікрогруп, їх внутрішня основа і ступінь зацікавленості спільними справами класу, психологія взаємовідносин у мікрогрупах, вияв взаємної вимогливості, чуйності, товариської турботи, взаємодопомоги і поваги. Критика і самокритика у колективі. Особливості взаємовідносин між хлопчиками та дівчатками. Характер дружби і товаришування, прояви товариськості і дружби між окремими членами колективу, їх внутрішня основа. Емоційний “комфорт” і “дискомфорт” окремих членів колективу. Громадська думка в колективі. Роль колективу у формуванні особистості учнів. Аналіз конкретних прикладів впливу колективу на особистість.

5. Особистість класного керівника (класовода) та його вплив на колективне життя класу (освіченість, ерудиція, загальна культура, організаторські здібності, знання психології учнів, їх інтересів тощо). Ставлення колективу до класного керівника, його авторитет серед учнів.

6. Стан дисципліни у колективі і культура поведінки учнів (норми поведінки, навички і звички соціальної поведінки).

IV. Зміст і характер колективної діяльності.

1. Навчальна діяльність: загальна характеристика успішності, мотиви навчальної

діяльності, боротьба класу за високу успішність, наявність контролю за успішністю окремих учнів, вимоги до них класного керівника, активу класу і всього колективу. Взаємодопомога, її форми та організація. Дисципліна класу у навчальній діяльності (на уроках та у виконанні домашніх завдань). Негативні моменти у навчальній роботі (підказки, списування). Дисципліна на перервах, хто частіше порушує її, які засоби виховання застосовують учителі.

2. Зміст та форми позанавчальної діяльності (життя класу поза навчальними заняттями, інтерес до сучасних подій, музики, мистецтва, літератури, спорту, колекціонування та ін., форми виявлення цього інтересу (читацькі конференції, відвідування театру, кіно, їх обговорення, художня творчість, ігри, дозвілля тощо). Участь класного колективу в загальношкільному житті. Суспільно корисна праця та її місце у позакласному житті колективу, прояви свідомої дисципліни у суспільно корисній праці, професійна спрямованість учнів.

V. Масовидні соціально-психологічні явища в колективі.

Переважаючий настрій (мажорний, мінорний, спокійно-діловий, напружено-нервовий), кому і чому наслідують учні, їх ідеали, мрії, дух змагання в житті колективу, вплив на учнів моди як соціального явища, аналіз фактів колективного впливу на переконання, негативні явища в житті колективу (чутки, паніка, негативна заздрість тощо).

VI. Робота студента-практиканта в класі.

Контакт із класом, зміст та успіхи роботи у колективі з метою подальшого підвищення загальної активності учнів і формування у них колективістичних рис характеру.

VII. Загальні висновки.

1. Загальна оцінка рівня розвитку (сформованості) учнівського колективу, його дисциплінованості. Характер дисциплінованості.

2. Визначення провідних позитивних рис і перелік основних (типових) недоліків організації життя колективу та взаємовідносини його членів.

3. Поради і рекомендації студента-практиканта щодо поліпшення змісту і організації виховної роботи з даним класним колективом (на адресу вчителів, батьків, учнівських громадських організацій).

Варіант 2

1. Загальні дані про клас: назва школи, класу, кількість учнів (хлопчиків, дівчаток).

2. Офіційна структура класного колективу. Склад класу, його актив.

3. Загальна характеристика організації навчальної діяльності класного колективу.

Провідні мотиви навчання школярів. Рівень загального розвитку учнів. Кількість відмінників. Учні, що відстають у навчанні, причини їхньої неуспішності.

4. Участь класного колективу в суспільно корисній діяльності.

5. Стан дисципліни в класі, норми поведінки учнів.

6. Суспільно значущі цілі класного колективу. Згуртованість членів колективу. Громадська думка колективу.

7. Якісна й кількісна характеристика міжособистісних взаємин учнів у мікрогрупах.

8. Характеристика окремих школярів як членів колективу. Аналіз престижу і соціальних ролей учнів (учень – спортсмен, учасник художньої самодіяльності тощо). Аналіз конкретних фактів поведінки, а також впливу окремих школярів на колектив.

9. Вікові психологічні особливості колективу класу. Специфічні риси, які можна вирізнити на підставі аналізу й узагальнення всього масиву досліджуваного матеріалу.

10. Вплив соціального оточення, батьків і громадськості на колектив класу.

11. Зміст роботи, проведеної студентом-практикантом у класі з метою підвищення суспільної активності учнів і прищеплення їм колективістських рис характеру.

12. Пропозиції щодо змісту й організації виховної роботи із конкретним класним колективом (з боку вчителів, батьків).

Варіант 3

I. Склад учнів класу:

а) віковий та кількісний;

- б) працездатність та успішність учнів;
- в) пізнавальний рівень, загальний розвиток учнів;
- г) громадський стан класу (національне спрямування, виконання доручень, традиції класу, свідомість учнів).

II. Згуртованість учнів класу:

- а) чи є мікрогрупи за цільовими інтересами або негативного характеру, як учні ставляться один до одного і до справ класу;
- б) чи люблять разом проводити час у школі та поза нею (працювати чи відпочивати);
- в) чи дружать хлопці й дівчата;
- г) чи захищають учні членів свого колективу на перервах і поза школою;
- д) чи немає в класі кругової поруки;
- є) чи переживають учні перемоги та невдачі свого класу.

III. Організованість учнів класу:

- а) чи вміють учні самі організовуватися для виконання колективних справ і розподіляти доручення між собою;
- б) чи вміють терпляче й уважно слухати один одного;
- в) чи вміють підкорятися думці більшості.

IV. Громадська думка в класі:

- а) які вчинки своїх товаришів вони схвалюють, а які засуджують;
- б) в яких формах висловлюють схвалення чи осуд;
- в) чи є відмінність між тим, що говорять і обіцяють, і тим, що роблять;
- г) рівень об'єктивності оцінки і самокритики в класі.

V. Характер товариських зв'язків у колективі класу:

- а) що об'єднує учнів (місце проживання, місце за партою, інтереси, спільна робота);
- б) чи уважні учні один до одного, чи намагаються допомогти;
- в) чи виявляють вимогливість один до одного, чи вміють бачити недоліки;
- г) як клас ставиться до відмінників, активу, невстигаючих, порушників;
- д) як учні ставляться до однокласників із фізичними вадами.

VI. Характеристика лідерів класу:

- а) склад лідерів (формальних і неформальних);
- б) чи мають лідери класу авторитет;
- в) чи виконуються розпорядження лідерів;
- г) яким є ставлення офіційних лідерів до однокласників.

VII. Зв'язок класного колективу із загальношкільним:

- а) чи знають в класі про те, що відбувається в школі та в інших класах;
- б) чи вносяться пропозиції в класі щодо поліпшення життя у школі;
- в) як виконуються загальношкільні доручення;
- г) яку участь бере клас у загальношкільних заходах.

VIII. Висновки:

1. Які педагогічні заходи слід вживати для кращої організації класного колективу та його єдності?
2. Як використовувати класний колектив для виховного впливу на окремих учнів?

ПОЗАУРОЧНА ТА ПОЗАКЛАСНА ВИХОВНА РОБОТА З УЧНЯМИ

Система виховної роботи з учнями

Організаційна робота

1. Організувати самоврядування в класах.
2. Організувати чергування учнів.
3. Організувати роботу гуртків, секцій, узгодити план їхньої роботи.
4. Сформулювати загін «Початківець».
5. Зібрати інформацію про зайнятість учнів в позаурочний час.
6. Оформити класні куточки.

7. Провести громадський огляд умов життя та виховання учнів.
8. Виявити дітей з девіантною поведінкою, поставити їх на шкільний облік.
9. Відновити та доповнити списки учнів, що потребують особливого контролю протягом року: дітей-сиріт, напівсиріт, дітей під опікою, дітей з багатодітних сімей, чорнобильців.
10. Організувати та провести операції:
  - “Урок”;
  - “Живи, книго!”
11. Проводити щорічні акції:
  - “Діти, допоможіть дітям”;
  - “Зовнішній вигляд учнів”;
  - “Посадіть дерево”;
  - “Листя”;
  - “Земля”.
12. Розробити комплексну програму запобігання дорожньо-транспортному, побутовому і дитячому травматизму, нещасним випадкам на воді тощо на навчальний рік. Розвиток пізнавальної активності та культури розумової праці

1. З метою розвитку в учнів інтересу до знань провести:

- День Знань – Свято першого дзвоника;
- предметні тижні:
  - естетичних дисциплін;
  - математики;
  - іноземних мов;
  - української мови та літератури.

2. Організувати конкурси, ігри інтелектуального характеру з навчальних предметів.

3. Організувати відзначення ювілейних дат, річниць визначних діячів України та світу, проводити бесіди.

Патріотичне виховання – основа духовного розвитку особистості. Розвиток національної самосвідомості

1. Взяти участь у туристично-краєзнавчих експедиціях:

- “Краса і біль України”;
- “Сто чудес України”;
- “Стежками рідного краю”.

2. Ознайомити учнів з історією народних свят та обрядів.

Провести:

- Свято Миколая;
- Свято Нового року в Україні;
- вечорниці;
- конкурс великодних писанок.

3. Провести свято “Любіть Україну”.

4. Відзначити національні дати (Свято Покрови, ...).

5. Провести тематичні виховні години:

- Символи моєї держави;
- Конституція України – основний закон нашої держави;
- “Біль душі людської” до річниці голодомору в Україні;
- З історії Збройних сил України;
- Ратна слава нашого краю;
- Шевченківські дні;
- “Мій край – моя історія жива”;
- зустріч з ветеранами війни.

Виховання загальнолюдської моралі, громадянської і соціальної відповідальності. Ціннісно-орієнтаційна діяльність

1. З метою дослідження та вивчення рідного краю, його історії, природи, мистецтв а провести:

- екскурсії та подорожі рідним краєм;
- екскурсії до краєзнавчого музею;
- зустріч з поетами рідного краю.

2. З метою виховання екологічної культури провести:

- заключний етап міської святково-трудової акції “Квітуй, Україно”;
- конкурс “Свій голос віддаю на захист природи”;
- виставки “Щедрість рідної землі”, “Замість ялинки – букет”;
- День довкілля;
- конкурс малюнків “Вода – джерело життя”;
- фестиваль екологічних агітбригад “Збережемо на Землі зелень і блакить”;
- екологічну акцію “Квітуй, Україно!”.

3. З метою виховання поваги до загальнолюдських моральних цінностей провести:

- анкетування “Якими є твої моральні цінності?”;
- конкурс до Дня людей похилого віку “Зморшки моєї бабусі”;
- День Матері.
- Тематичні виховні години:
- “Створи себе сам”;
- “Зовнішня культура людини”;
- “Я і колектив”;
- “Шлях до успіху”;
- “Я в колі сім’ї”;
- “Егоїзм та душевна щедрість”;
- “Людина – частина природи”;
- “Секрети щастя”;
- “Стиль культурного життя”.

Фізичне вдосконалення, розвиток потреби у здоровому способі життя

1. З метою фізичного загартування учнів, зміцнення їхнього здоров’я провести:

- День здоров’я;
- спортивні сезонні ігри;
- спортивне свято;
- День спорту;
- “Козацькі забави” до Дня захисника Вітчизни.

2. З метою збереження життя та здоров’я дітей провести наступні заходи:

- місячник безпеки дорожнього руху;
- тижні пожежної безпеки;
- декада “Безпека в побуті”;
- декада “Техніка безпеки взимку”;
- декада безпеки.

Традиційні шкільні свята

- Свято Першого дзвінка.
- Концертна програма до Дня вчителя.
- Фестиваль “Таланти твої, Україно!”
- Новорічні та різдвяні свята.
- Концертна програма до 8-го Березня.
- Свято “Прощай, Букварику!”

- “Пісня у військовій шинелі” до Дня Перемоги.
- Свято Останнього дзвоника.
- Конкурс “Попелюшка”.
- Свято закоханих.

ТЕМАТИЧНІ МІСЯЧНИКИ:

Вересень

Місячник основ безпеки життєдіяльності
 “Збережи здоров’я та й на все життя”

1. Вивчити медичні карти учнів, яких зараховано до школи.
2. Здійснити психолого-педагогічний аналіз з метою виявлення учнів, схильних до куріння, вживання наркотичних речовин. Перевірити виконання школярами режиму дня, тижневого розпорядку учнів.
3. Провести тиждень знань “Знання – скарб. Труд – ключ до них!”
  - свято Першого дзвоника;
  - проведення першого уроку;
  - екскурсія по школі “Школа – наша рідна домівка”;
  - ознайомлення учнів зі Статутом школи, правилами для учнів;
  - посвячення у школярі;
  - шкільна виставка квітів “Барви осені”.
4. До річниці визволення від німецько-фашистських загарбників провести:
  - класні години, уроки мужності:
    - “Народ пам’ятає, народ славить”;
    - “Ті дні у пам’яті народній”;
    - “Мої герої-земляки”;
    - “Хай вічно горить вогонь пам’яті”;
  - акцію “Грані добра” (допомога ветеранам Великої Вітчизняної війни);
  - екскурсії до музею і Залу бойової слави;
  - операцію “Пам’ятник”;
  - виставку книг;
  - поздоровлення ветеранів-вчителів.
5. Тиждень здоров’я “Здоров’я дітей – здоров’я нації”
 день фізичної культури:
 єдина класна година:
  - “Твоє здоров’я в твоїх руках”;
  - “Захисти мене від лиха і зла, бо я ще дитина мала”;
  - бесіда з використанням науково-популярної літератури “Лікар попереджає”;
  - спартакіада з легкої атлетики;
  - свято здоров’я “Найкорисніше – сонце, повітря і вода”;
6. Тиждень безпеки руху дітей “Мова вулиці”:
 оформлення класного куточка з інформацією про безпечний рух дітей;
  - випуск стіннівки “Світлофор”;
  - класні та виховні години:
    - “Подорож до країни Дорожніх знаків”;
    - “Азбука безпеки”;
  - обговорення питань на батьківських зборах, пов’язаних з попередженням нещасних випадків на дорогах;
  - оформлення в школі маршрутів безпечного руху дітей по мікрорайону школи;
  - конкурс на кращу стіннівку “Світлофор”;
  - вікторина з ПДР “Чи знаєш ти обов’язки та права пішоходів?”;
  - конкурс малюнка “Світлофор – мій вірний товариш”;
  - змагання з ПДР;

-планування і організація роботи загону ЮІР;
-зустріч з інспектором ДАІ “Нещасні випадки на дорогах”;
-виступи агітбригади ЮІР для учнів “Це повинен кожен знати”.

7. Тиждень протипожежної безпеки “Вогонь – друг чи ворог?”:

- зустріч з представниками пожежної охорони;
- заняття з вивчення правил протипожежної безпеки;
- оформлення куточка правил протипожежної безпеки;
- вікторина “Що слід робити у разі пожежі?”;
- планування і організація роботи загону ДЮП;
- конкурс малюнка “Небезпечний вогник”;
- обговорення на батьківських зборах питань протипожежної безпеки та запобігання нещасним випадкам серед учнів.

8. Всесвітній день туризму:

- спортивно-туристичне свято “Зоряний марш”;
- вікторина “Чи знаєш ти свій рідний край?”

9. День бібліотек:

- знайомство зі шкільною бібліотекою;
- свято книги “Нам без книг ніяк не можна”;
- операція “Живи, книго!”;
- акція “Моя улюблена книга – шкільній бібліотеці”;
- огляд нових надходжень до шкільної бібліотеки.

Жовтень

Місячник екологічного виховання “Земля – наш спільний дім”

1. Підготовка і проведення Дня вчителя:

- конкурс стіннівок “Святковий вернісаж”;
- літературно-пісенна вітальня для вчителів “Вдячність, шана нині лише вам”.

2. Проведення цільових екскурсій та прогулянок до лісу, річки “Заглянь в природу нашого села (міста)”.

3. Виставка-конкурс осінніх композицій “Осінь-чарівниця”.

4. Оформлення книжкової викладки “Будь природі другом”.

5. Конкурс малюнка “Барви осені”.

6. Конкурс читців “Про що співає земля”.

7. Операції “Листя”, “Земля” (трудові десанти на пришкольніх ділянках).

8. Зустріч з керівником районної екологічної служби “Охорона природи – твій обов’язок”.

9. Тематичні виховні години:

- “Збережемо Землю”;
- “Моя земля – земля моїх батьків”;
- “Цей загадковий незвичайний світ”.

10. Гра з природознавства “Що? Де? Коли?”

11. Конкурс природоохоронного плаката “Збережемо нашу Землю блакитною і зеленою”.

12. Свята:

- свято Осені;
- свято Врожаю;
- Осінній бал.

13. Конкурс творців екологічних казок.

14. Екологічна акція “Затишок” (благоустрій території школи).

15. Фотовиставка “Чарівний світ навколо нас”.

16. Година милування природою “Танок осіннього листя”.

17. Проведення аналізу зайнятості учнів у позаурочний час (участь у роботі гуртків, клубів, секцій).

18. Підготовка до святкування річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Листопад

Місячник правових знань і правової пропаганди
“Бережи мене, мій законе”

1. Відзначення дня української писемності та мови.
2. Аналіз стану правопорушень у класі, школі.
3. Випуск стіннівки “Гляди, не забудь – людиною будь”.
4. Відвідання вдома неблагополучних сімей, сімей, в яких є діти з девіантною поведінкою. Складання актів обстежень житлово-побутових умов у цих сім'ях. Використання результатів обстежень в індивідуальній роботі з учнями.
5. Вивчення міжособистісних стосунків між учнями класу з метою корекції негативної поведінки.
6. Операція “Урок”.
7. Проведення індивідуальних бесід з учнями, схильними до правопорушень.
8. Оформлення в шкільній бібліотеці книжкової виставки “Вивчаємо свої права та обов'язки”.
9. Відзначення річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників. Класні години, уроки мужності з тем: “Захисти мир на Землі”, “Вічна слава героям! Ми низько вклоняємось Вам!”, “Тільки пам'ять не сивіє”, “У граніті, в бронзі, у серцях”.
10. Трудові десанти з упорядкування братських могил.
11. Зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни “Шляхи мужності та слави”.
12. Екскурсії до музею.
13. Конкурс малюнка “Війна очима дітей”.
14. День пам'яті жертв голодомору “Голодомор 1932-1933 рр. в Україні”.

Грудень

Місячник національного виховання
“Я, родина, Україна”

1. Проведення першого туру конкурсу “Живи, книго!”
2. Тиждень ДПЮ “Славні хлопці-українці”:
  - вечір відпочинку “Ну-мо, хлопці”;
  - свято до Дня Збройних сил України;
  - свято “Мій тато і я”.
3. Операція “Забуті могили”.
4. Конкурс дитячого малюнка “Ми живемо в Україні”.
5. Гра-екскурсія “Українська минувщина”.
6. Відзначення Дня прав людини “Мир і дружба не дива або знай свої права”.
7. Тиждень історії “Мій край – моя історія жива”:
  - подорож у минуле міста (села) (екскурсія до краєзнавчого музею);
  - бесіди, спрямовані на вивчення учнями історії Київської Русі, Запорозької Січі, бійцівських традицій та героїчних сторінок історії українського народу;
  - виставка малюнків “Козацькому роду нема переводу”.
8. Тиждень народознавства:
  - виховні та класні години:
    - “Звичаї та традиції України”;
    - “Символи смерекової хати”;
    - “Калина – вічний символ України”;
    - “Наші береги”;
    - “Народні вірування”;
  - відзначення свята Миколая;
  - виставка робіт декоративно-прикладного мистецтва;
  - проведення акції “Давай прикрасимо свою світлицю”;
  - різдвяний вертеп;

-конкурс колядок, щедрівок.

9. Конкурс творчих робіт “Яким я бачу майбутнє своєї держави?”

10. Операція “Сніг”.

11. Батьківські збори по класах “Як ми жили та навчались протягом I семестру”

12. Творчі звіти гуртків “Чого ми навчилися?”

13. Акція “Діти, допоможіть дітям” (виготовлення сувенірів, подарунків дітям-сиротам школи-інтернату).

14. Вивчення думки учнів за допомогою анкетування з питань: “Зимові канікули. Що ти пропонуєш?”

15. Проведення новорічних свят (за окремим планом).

Січень

Місячник єдності сім’ї і школи “Школа – друга домівка”

1. Проведення творчого навчання учнівського самоврядування.

2. Звіт класу про проведену протягом I семестру роботу.

3. Тематичні батьківські збори:

- “Батько і мати - перші вихователі”
- “Діти – дзеркало сім’ї”
- “Учитель, як батько і мати, вчить честь шанувати”.

4. Виховні заходи:

- “Різдвяні свята”;
- “Свято Водохреща”;
- “День Соборності України”.

5. Індивідуальні бесіди з профілактики правопорушень серед учнів з девіантною поведінкою.

6. Тиждень шани школи. Звіт пошукових загонів “Історія моєї школи”:

- “Споруда моєї школи”;
- “Наші досягнення”;
- “Вчителі моєї школи”;
- бесіда “Літопис рідної школи”;
- конкурс віршів, творів, присвячених школі: “Школа очима дітей”;
- конкурс малюнка “Школа майбутнього”, “Моя школа в майбутньому”;
- конкурс на кращий учнівський куточок;
- вечір зустрічі з випускниками школи “Вечір шкільних друзів”;
- спортивна зустріч між командою школярів та випускників.

Лютий

Місячник естетичного виховання “Що внутрішня, що зовнішня краса тобі одній дарована, людино!”

1. Тиждень образотворчого мистецтва та музики:

- гра-подорож до країни Мистецтва “Спасибі, музико, тобі!”;
- мистецький салон “Світ Леонардо”;
- виставка робіт студії образотворчого мистецтва;
- конкурс пісні.

2. День Святого Валентина:

- поштова скринька для закоханих;
- конкурс газет-вітальєв “Серця двох”;
- конкурс на кращу листівку-валентинку;
- гра “Романтична пара”.

3. Відзначення Дня рідної мови:

- випуск літературних газет до Дня рідної мови;
- конкурс на кращого читця українського вірша “Мова рідна, слово рідне”.

4. День захисника Вітчизни: “Тільки ти, єдиний тато. Кращого немає на Землі”.
5. Конкурс малюнка “Прийди, прийди, весно”

Березень

Місячник родинно-побутової культури “Без сім’ї нема щастя на землі”, “Тепло сімейного вогнища”

1. Тиждень сім’ї “Я і моя родина”:

-конкурс плакатів “Вітаємо, любі жінки”;

-виховні години:

- “Роде наш красний”;
- “Без роду немає народу”;
- “Традиції української родини”;
- “Мати – символ добра на землі”;
- “Шануй батька й матір”;
- “Без сім’ї нема щастя на землі”

-операція “Сюрприз” (привітання жінок-вчителів зі святом 8 Березня);

- святкові вогники по класах;
- ранки “Любій матусі”;
- конкурс ерудитів “Ну-мо, дівчатка”.

2. Тиждень рідної мови: “Вивчайте, любіть свою мову, як світлу Вітчизну любіть”:

- конкурс творчих робіт “Перші кроки”;
- конкурс читців “Любіть свою мову, любіть”.

3. Конкурс на краще родовідне дерево.

4. Конкурс малюнка:

- “Моя сім’я”,
- “Мій клас – моя родина”.

5. Підготовка і участь в конкурсі “Кращий учень року”.

6. Спортивне свято “Тато, мама, я – спортивна сім’я”.

7. Тиждень дитячої книги:

- свято Букваря;
- свято книги: “Учітесь, читайте, чужого научайтесь й свого не цурайтесь”;
- операція “Живи, книго!”

8. Підготовка до Дня гумору.

Квітень

Вахта пам’яті “Вічна слава героям! Ми низько вклоняємося їм”

1. “День гумору”:

- конкурс на кращу гумореску;
- “Зі шкільного життя” – конкурс стіннівок;
- свято гарного настрою.

2. Класні години, уроки мужності, присвячені Дню Перемоги:

- “Подвиг, непідвладний часу”;
- “Тих днів не змеркне слава”;
- “Пам’ять серця”;
- “Ветерани Другої Світової війни”;
- “І за життя йшли на смерть”.

3. Акція “Грані добра” (допомога ветеранам Великої Вітчизняної війни).

4. Зустріч з ветеранами Великої Вітчизняної війни “Шляхами мужності і слави”.

5. Екскурсії до музею.

6. Конкурс малюнка на асфальті “Україна, рідна Земля”.

7. Дитячий ранок “Хай завжди буде сонце!”

8. Перегляд художнього кінофільму з героїко-патріотичною тематикою.
9. Благодійно-патріотична акція з виготовлення подарунків та сувенірів ветеранам Великої Вітчизняної війни.
10. Урочиста загальношкільна лінійка до річниці Перемоги “Пам’яті вірні”.
11. Покладання вінків до пам’ятника загиблим воїнам.
12. Операція “З добрим ранком, ветеране!”
13. Відзначення Дня Чорнобильської трагедії:
  - зустріч із ліквідаторами аварії на ЧАЕС;
  - виховні години:
  - “Чорнобиль не має минулого”,
  - “Репортаж із Чорнобиля”,
  - “26 квітня – День скорботи”.
14. Проведення свят:
  - “Великдень – свято воскресіння”;
  - “На Великодньому святі”;
  - Великодні ігри з писанками.
15. Конкурс писанок “Яйце-райце”.
16. Відзначення Дня землі:
  - Операції: “Земля”, “Затишок”;
  - гра-конкурс “Екологічний бумеранг”.

Травень

Місячник фізичної культури та спорту: “Спорт! Спорт! Спорт!”

1. Тиждень бігуна.
2. Класні години:
  - “Малятко-здоров’ятко”,
  - “Урок здоров’я”;
  - “Азбука здоров’я”;
  - “Від шкідливої звички до хвороби”;
  - “Здоров’я дітей -здоров’я нації”.
3. Випуск стіннівки “В здоровому тілі – здоровий дух”.
4. Організація виставки книг “О спорт, ти прекрасний!”
5. Виступ лікаря-педіатра “Про користь загартування”.
6. Малі Олімпійські ігри.
7. Тиждень туризму “Зоряний марш”: походи рідним краєм.
8. Конкурс малюнка “Азбука здоров’я”.
9. Спортивні свята:
  - “Веселі старти”;
  - “Робінзонада”;
  - “Поклик джунглів”;
  - “Козацькі забави”;
  - “Спортивний калейдоскоп”.
10. День сім’ї.
11. Проведення заключної перевірки стану підручників і підбиття підсумків конкурсу “Живи, книго!”
12. Організація роботи пришкільного літнього табору.
13. Підведення підсумків конкурсу “Кращий клас року”.
14. Свято Останнього дзвоника.

ТРАДИЦІЇ ОБРЯДОВИХ СВЯТ

ЗИМОВИЙ ЦИКЛ

Введення Марії у храм (4 грудня), Андрія Первозванного (13 грудня), Миколи Чудотворця (19 грудня), Святий вечір (6 січня), Різдво (7 січня), Меланки, Василя (13-14 січня), Водохреща (19 січня), Стрітіння (15 лютого), Масляна (за 40 днів до Великодня).

Свято Введення має такі традиції: бесіди про узори на вишиванках, про гріхи, про дари Святого Духа, про чесноти, про милосердні справи, про героїчне минуле.

Передбачаються форми використання вищенаведених традицій:

- презентація “Традиції мого краю”,
- конкурс вишивальниць,
- виставки вишиванок,
- вечір із кобзарем і лірником,
- вікторина “Червона ниточка”,
- усний журнал “Вишивані вироби”,
- урок-бесіда “Мої добрі справи”,
- урок-роздум “Про милосердних людей”.

Свято Андрія має такі традиції: обмін ремеслознавчими секретами, конкурс дитячих вишивок, розмови молоді про готовність до самостійного життя, бесіди про героїчне минуле, співання колискових, презентація фізичної досконалості (гарної постави, витримки), кусання “Калити”, танець “4 кінці світу”, гра “Коцюба і Калита”.

Можливе використання цих традицій:

- свято-урок “Зустріч з лірником”,
- свято-урок “Петриківка”,
- КВК “Ну-мо, хлопці”, “Ну-мо, дівчата”.

Свято Миколая має такі основні традиції: розмови з нічним небом, сповідь, молитви при свічці; розмови-мрії через малюнок і мозаїки; розповіді про морські походи козаків, зустрічі з кобзарями.

Можливе використання цих традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- конкурс малюнка,
- пісенний конкурс кобзарів,
- ярмарок виробів,
- створення панно з природних матеріалів,
- усні журнали “Мої побажання батькам (друзям)”,
- уроки-роздуми “Моє каяття”,
- валеологічні уроки “Оздоровлення мистецтвом”, “Оздоровлення словом, думкою” (на матеріалі свята Миколая).

Святий Вечір має такі основні традиції: розмови про добрі справи предків, носіння вечері родичам; збір родини за столом; ряження, інсценізація колядок, пісна вечерея.

Можливе використання таких форм роботи:

- усні журнали “Мій родовід”,
- свято-урок “Батьки у школі”,
- конкурси на кращий костюм, краще виконання колядок,
- конкурси “Колядка для дівчини”, “Колядка парубкові”, “Склади колядку вчителю”, “Склади колядку батькам”,
- конкурс дитячої колядки,
- конкурс Різдвяної атрибутики,
- конкурс “Страви із рослин”,
- уроки Доброти, уроки Доброзичливості і Доброчинності (на матеріалі традицій Святого Вечора).

Свято Різдво має такі традиції: приймати у гостину більш далеку родину (друзів), колядування родинною, драматизація родинною, уславлення людини-господаря, уславлення злагоди в родині.

Можливе використання традицій:

- виставка “Родовідне дерево”,
- конкурс “Страви на нашому столі”,
- конкурс “Зустрічай гостей” (етика),

- конкурс “Тато, мама і я”,
- усні журнали: “Різдво у нашій родині”, “Конкурс оратора”,
- свято-урок ввічливого і доброго слова,
- усний журнал “Мої брати і сестри”,
- драматизація колядки роудиною.

Свято Меланки має такі традиції: переодягання дівчат у парубків (і навпаки), драматизація сценок про недоладну поведінку дівки (парубка), щедрування, розмальовування печі.

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- свято-урок “Народні розписи”,
- свято-вистава “Меланкування”,
- сцени-інсценування до творчого домашнього завдання “На дружній жарт”,
- конкурс регіональної щедрівки.

Свято Василя має такі традиції: обмолот “Діда”, обмін секретами куховарства, посівання хлопчиками, пророкування доброї долі “циганями”, вшанування 12 місяців року, демонстрація драматизованих щедрівок, щедрівки для вшанування чеснот дівчат, щедрівки для вшанування парубків, інсценування щедрівок-висміянок (неохайність у одязі, зачісці, у світлиці тощо).

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- проведення усних журналів “Людина і час”, “Родовід”, “Я і моє місце у майбутньому” (осмислення поділу року на 12 часових відрізків), “Мої плани на майбутнє”,
- конкурси ораторів (посівальників),
- дидактичні вправи та ігри “Склади власний посівальний ораторський текст”,
- анкетування і тестування “Критерії оцінки гарного хлопчика (дівчинки)”,
- усний журнал “Міфи про землю і небо”.

Свято Водохреща має такі традиції: ігрові дійства навколо спалення “дідуха”, ритуальні дійства з водою, ритуальні дійства із зерном, повторне відтворення ігрових дійств, проведених 6, 7, 13, 14 січня (дійства з пророкуванням, вертепом, переодяганням, щедруванням).

Можливе використання традицій Водохреща:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- свята – уроки побажання добра,
- валеологічні уроки: “Оздоровлення людини природними факторами (водою, повітрям, вогнем)”, “Здоров’я людини та ігротерапія”, “Здоров’я людини та звукотерапія”, “Оздоровлення людини засобами ароматерапії”, “Оздоровлення людини засобами активізації позитивних емоцій”.

Свято Стрітєння має традиції: окурєння хати свічкою, кроплення стрітенською водою, молитва за воїнів, чумаків-купців, за подорожуючих, передача секретів берегинезнавства, ігри з “братами-місяцями”, ігри з “ведмедем”, передача секретів козацької вправності, кмітливості, багатоборства, різновиди козацьких танців, змагань (змагання в слові, пісні, приказці тощо).

Можливе використання традицій Стрітєння:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- урок “Зимобор”,
- свято-урок “Традиції Фебруаріуса”,
- конкурси “Пісня Зими”, “Пісня Весни”, “Зимовий фольклор”, “Весняні та зимові прикмети”, “Козацькі змагання”,
- валеологічні уроки “Ігротерапія та корекція психічного світу дитини”, “Роль слова в оздоровленні людини”, “Народознавчі питання рухової активності людини”.

Свято Масляної має традиції: День холостяків і холостячок, День невістки, День свекрухи, День тещі, День вшанування Зими, День проводів Зими, День чистого посуду, День прощення.

Можливе використання традицій Масляної:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- усний журнал “Осмилення одиниці часу (день, місяць, сезон)”,
- свята-уроки “Свято Колисанки”, “Проводи Зими”,
- літературна вікторина “Вшанування Зими”, “Пісні любові”,
- валеологічні уроки “Взаємини батьків і дітей”, “Взаємини сім’ї з батьками”, “Народознавство про оздоровлення”, “Етично-психологічна атмосфера зустрічі гостей”, “Етично-психологічні

уроки народознавства про подарунки” (на матеріалі свята Масляної).

ВЕСНЯНИЙ ЦИКЛ

Василя-плаксунця (13 березня), Явдохи (День Сонця – 14 березня), 40 мучеників (Сорок Сорок, Сороки-жайворони – 22 березня). Чистий Четвер (за два дні до Великодня), Великдень.

Свято Василя-плаксунця передбачає проведення таких традиційних заходів: конкурси на кращого читця, поета, оратора; заклички до весни; топання рясту; ігри з журавлем; водіння хороводів-веснянок (з гуканням весен: Весни Ранньої, Весни Середульшої, Весни Пізньої).

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- конкурс “Весняні ігри”,
- валеологічні уроки “Поняття про рухову активність”, “Роль аромотерапії в народознавстві”, “НТП і людина”, “Роль вправ на дихання” (на матеріалі свята Василя Плаксуна).

Свято Явдохи має такі традиції: гукати Весну, гукати братів-місяців, вшанувати Сонце.

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- усні журнали “Роль атрибутів, персонажів у передачі молодому поколінню секретів народознавства”,
- свято-урок “Зустрічаємо Весну”,
- конкурси-драматизації “Хто як Весну зустрів”,
- конкурси ораторів “Весна рання”, “Весна пізня”,
- конкурс-змагання “Весняні словесні ігри”, “Ораторство як засіб розвитку козацького характерництва”,
- валеологічні уроки “Звукотерапія у весняних обрядах”, “Місце ігротерапії в народознавстві”, “Народознавство і координація рухів”, “Роль чистого повітря в психофізичному оздоровленні людини (на матеріалі свята Явдохи)”.

Свято 40 Мучеників має такі традиції: використання словесно-рухових ігор та фольклору (скоромовки, перебалаканки, чистомовки, заклички), випікання та виготовлення жайворонів, ігри з жайворонками, традиції висміянок, зустріч Дня і Ночі.

Можливе використання традицій свята:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- уроки корекції усного мовлення,
- усні журнали “Запобігання вадам у мовленні”,
- свято-урок “Зустрічаємо птахів”,
- свято-вистава “Наші жарти”,
- свято-урок “Як День і Ніч зустрічаються”,
- свято-урок “Народознавство і козацьке характерництво”,
- валеологічні уроки “Народознавчі прийоми лікування сміхом”, “Народознавство як запобігання фізичним вадам”, “Народознавство як допомога в осмисленні понять простору і часу”, “Народознавство і характерництво”.

Свято Теплового Олекси має такі традиції: вшанування козаків-рибалок, козаків-пасічників, козаків-музик; увага до людей, які зналися на тваринництві й, зокрема, на конярстві.

Можливе використання цих традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- журнал “Особливості козацького виховання”,
- уроки “Козацька ремеслознавча та кулінарна діяльність”, “Козацька педагогіка і здоров’я”, “Особисте і суспільне в козацькій педагогіці”, “Зв’язок козаків із сімейно-виховними традиціями”, “Пісня, музика та музичні інструменти в козацькій педагогіці”.

Свято “Чистий Четвер” має такі традиції: прибирання оселі, оздоблення інтер’єру, сповідь.

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- свято-урок “Ярмарок писанок”.

ЛІТНІЙ ЦИКЛ

Зелена неділя (50-й день після Великодня), Івана Купала (7 липня), Петра й Павла (12 липня), Спасівка (14-19 серпня).

Свято “Зелена Неділя”. Традиції свята: прикрашення хати, розмова з рослинами, проспівування пісень рослинам і деревам (щонайменше 17 пісень), водіння Калини, водіння Берези, водіння “Куста”, обмін секретами приготування борошняних виробів, випровадження із хати бід, хвороб, поганих вчинків, негативних рис характеру, поминання покійних, спогади козаків.

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції мого краю”,
- конкурс на краще оздоблення приміщення,
- конкурс на кращий букет,
- конкурси па плетіння вінків,
- конкурси виконання пісень про живу природу,
- урок-роздум “Про позитивні та негативні риси характеру”,
- усні журнали “Чого не повинно бути”, “Запобігання хворобам”,
- конкурс “Козацькі забави”,
- валеологічні уроки: “Поняття про фізичну досконалість. Роль рухової активності”, “Поняття про координацію рухів” (на матеріалі свята Зелена Неділя).

Свято Івана Купала має такі традиції: величання Сонця, Землі, Води; збирання лікарських рослин; оволодіння секретами закличок, секретами рухової активності; биття кропивою.

Можливе використання традицій Івана Купала:

- конкурс пісень про кохання,
- усний журнал “Охорона природи”,
- бесіда “Традиції мого краю”,
- конкурси “Краща роль Іванка”, “Краща роль козака”,
- валеологічні уроки:
  - “Оздоровлення природними факторами”,
  - “Роль рухової активності”,
  - “Поняття про активні рухи”,
  - “Розвиток основних рухів у народних обрядах”,
  - “Народознавство і звукотерапія”,
  - “Лікарські рослини, їх використання (на матеріалі свята Івана Купала)”.

Свято Петра й Павла має такі традиції: виставка дитячої іграшки біля церкви, продаж солодоців для дітей, ярмарок народних ремесел, обмін секретами кулінарії, обмін секретами ведення господарства, спогади про козаків-меценатів.

Можливе використання традицій свята Петра і Павла:

- виготовлення іграшок для дитсадків, дитячих будинків,
- ярмарок ремеслознавчих виробів,
- конкурси сервірування столу (приготування страв),
- конкурси “Умілі руки”, “Юний технік”, “Кравчиня”,
- усний журнал “Засоби самоврядування”.

ОСІННІЙ ЦИКЛ

Різдво Божої Матері (21 вересня), Покрова (14 жовтня), Свято Луки (31 жовтня), Архістратига Михаїла (21 листопада), Пилипівка (27 листопада).

Різдво Божої Матері має такі традиції: величання Матері Божої як покровительки життя людини, аналіз досвіду збирання врожаю, володіння секретами збирання врожаю, секретами здорового способу життя, увага до атрибутів праці, володіння секретами сенсорного та пізнавально-розумового виховання, оволодіння співочою майстерністю, аналіз історичного минулого козацтва.

Можливе використання традицій:

- свято-урок “Зустріч з серпиком”,
- урок валеології “Народна мудрість про здоровий спосіб життя”,
- бесіда “Валеологічна роль пісні”,
- усний журнал “Образ Божої Матері як символ козаків”.

Свято Луки передбачає вшанування хліборобів, засвідчення поваги до національної культури, уваги до культури інших народів.

Можливе використання традицій:

- свято-урок “Національна культура”,
- валеологічний урок “Ремесло як засіб уваги до здорового способу життя”,
- усний урок “Що я знаю про живопис?”.

Свято Покрови має такі традиції: вшанування матері Землі, героїв-козаків; проведення конкурсу козацької пісні, конкурсів на спостережливість, кмітливість, винахідливість, на знання кращих козацьких традицій, легенд, ігор тощо; започаткування вечорниць, ігор з кашею, ігор на метання.

Можливе використання традицій:

- урок “Усна народна творчість про осінь, жовтень, Покрову”,
- вистава “Свято врожаю”,
- свято-урок “Закликаймо Покрову”,
- свято-урок “Козацькі звичаї”,
- свято-урок “Козацька пісня”,
- свято-урок “Козацький фольклор”,
- валеологічні уроки:
  - “Роль слова у корекції поведінки”,
  - “Народна мудрість про стосунки молодих людей”,
  - “Взаємодія людей різних поколінь як формування толерантності (на матеріалі свята Покрови)”.
- бесіда “Традиції моїх батьків”.

Свято Михайла має такі традиції: конкурси плетіння; бесіди про захисників, про гріховність, про символіку, про героїзм і козацьких героїв, про меценатство, національну історію; спогади про діла гетьманів, осмислення народних традицій як позитивного фактору.

Можливе використання традицій:

- виставки-ярмарки виробів плетіння,
- свято-урок “Про громадянську позицію гетьманів”,
- заняття-бесіди “Герби міст, поняття про символи, їх значення”,
- письмові твори “Роздуми про Богдана Хмельницького, Северина Наливайка, регіональних захисників краю”.

Пилипівка має такі традиції: зустрічі дітей у батьківському домі, символи пам’яті і уваги до батьків (братів, сестер), утвердження необхідних знань при приготуванні страв, сервіруванні столу, утвердження етики сімейних та родинних стосунків, пригощання сусіда пекарськими виробами, утвердження шани до роду, родини, сім’ї, поминання захисників краю.

Можливе використання традицій:

- бесіда “Традиції моїх батьків”,
- конкурс “Зустріч гостей”,
- вікторина “Мій рід, родина, сім’я”, “Який я уважний до бабусі, дідуся, матері, батька, брата, сестри”,
- усний журнал “Сімейний фольклор”,
- усний журнал “Козацький фольклор”.

Весільна обрядовість має такі традиції: запрошення на весілля, дівич-вечір, випікання короваю, одягання до шлюбу.

Можливе використання традицій:

- свято-вистава “Підготовка до весілля”,
- свято-урок “Свято короваю”,
- вистава “Дівич вечір”,
- конкурс “Одягання молодої до шлюбу”.